కథానిక

అమాయికత్వం

శ్రీ పన్యాల రంగనాథరావు

పంతులుకి ఆ రోజంతాకూడా దుర్దినంగానే పరిణమించింది. పొద్దున్న నిద్రలేవకముందే గురుతుగాడొచ్చాడు. వాడన్న ముక్కలేవో తుంపుడు ముక్కలల్లే జ్ఞాపకమున్నాయి. తను పెరట్లోకి పోతూఉండగా, రమణయ్య నౌకరు పరుగెత్తుకుంటూ వొచ్చాడు. చంటివాడికి రాత్రి హఠాత్తుగా జబ్బు ఎక్కువయిందనీ, తన్ను వెంటనే రమ్మన్నారనీ చెప్పి వెళ్ళాడు. ఏడాదైనా నిండిందో లేదో వాడికి, నాలుగు రోజులై సరిగా ఊపిరైనా తీయలేకుండా ఉన్నాడు. ముక్కులో ఏదో అడ్డుకున్నట్టుగా బాధ పడతాడు. రాత్రి డాక్టరునైనా పిలిపించారో లేదో! ఆ డాక్టరు—రమాపతిగాడు—ఈ జబ్బుకేదో పెద్ద పేరుకూడా ఏడిశాడు. రోగాలకు పెద్దపెద్ద పేర్లు పెట్టడం చాతవును ఈ డాక్టర్లకు! ఇచ్చే మందుల్లో గుణం పూజ్యం! సరి, ఈ రమణయ్య నౌకరు అలా వెళ్ళాడో లేదో, తను పెరట్లో నూతిగట్టుదగ్గర జారిపడ్డాడు. కాలో చేయో విరగలేదు. అక్కడికది నయం.

వీటన్నింటికేంగానీ, ఎన్నడూ లేనిది, ఇవేళ పంతులు తలకాయలో ఆలోచనా పరంపరలు, గాజుబుడ్డీలో చేప లీత్తున్నట్టు ఈత్తున్నాయి. ఆలోచనలు చేయటమంటే పంతులుకి మండుకొస్తుంది. అందుకే ఇవేళ మరీ దుర్దినంగా కనిపిస్తున్నది. ఈ ఆలోచనలైనా ఇప్పుడే రావాలా? వేళాపాళా లేదా?

రాత్రి ఒంటిగంటప్పుడు, కటికచీకట్లో పంతులు అడుగులో అడుగు వేస్తూ నడుస్తున్నాడు. పైగా తుంపరజల్లు కూడాను. వర్షాకాలమంతా దాటిపోయినాక, ఇక్కడ వర్షం పెళ్ళునడకతో సహా వచ్చింది. ఇదికూడా ఆ గురుతుగాడు కట్టుకున్న పుణ్యమే! వాడన్నమాట దాఖలా ఇచ్చి తీరుతుంది. ఒక్కొక్కరి నోట్లో శనిగాడు నాట్యంచేస్తూ ఉంటాడు కాబోలు, తను నిద్రలేవకముందే వచ్చి, గురుతుగాడు, "ఇవేళ వర్షం పడేట్టుంది" అన్నముక్క, తనకు జ్ఞాపకముంది. గురుతు మంచి సూక్తులెన్నడూ పలకడు, అందుకే కాబోలు దాదాపు అన్నీ దాఖలా ఇస్తాయి. తన ఎరికలో వాడన్న ఒక్క మంచి మాటా, తన గురించే!

"నీకూ, నీతోపాటు నాకూ మంచి రోజులున్నాయిలే. బెంగపెట్టుకోకు," అన్నాడు ఒకసారి. ఇటువంటి మాట వెంటనే దాఖలా ఇవ్వకూడదూ?

ఎటుచూసినా జీబురుగానే ఉంది. ఈ రొజ్జగాలికీ, చినుక్కీ, మ్యునిసిపల్ దీపాలు కాస్తా ఆరి వూరుకున్నాయి. గుడ్డివాడికీ, తనకూ ఈ క్షణంలో భేదం లేదనుకున్నాడు పంతులు. వర్షం అంత ఎక్కువగా లేదు. అయినా ఈ కాస్త చినుక్కి చేతిలో ఉన్న గొడుగు ఆనేట్టులేదు. పంతులు, రోడ్డు పక్కనే ఉన్న ఒక యింటి అరుగుమీదకెక్కి, కుడిచేతిలో ఉన్న చిన్న మందుసీసా ఎడమ చేతిలోకి తీసుకొని, ఎడమచేతిలో ఉన్న గొడుగు కుడిచేతికి మార్చాడు. నిజానికి, ఈ మాత్రం మార్పువల్ల పంతులు ఆలోచనలు మట్టుకు పోలేదు. రెండు నిమిషాలు అట్లానే నిలబడి, పంతులు మళ్ళీ, వర్షంలో, చీకట్లో, వీధిలో పడి నడవసాగాడు.

పంతులు కిప్పుడు ముఖ్యంగా మంచి చెడ్డల గురించి ఆలోచన పట్టుకుని పీడిస్తున్నది. తెలిసి తెలిసి, తను ఈ సంఘం జోలికి ఎన్నడూ పోలేదు. అయితే, గురుతు ఇటీవల ఆమాట పదేపదే ఉపయోగించాడు. ఇప్పుడది తనకు మరపుకి రావటం లేదు. ఆలోచించినకొద్దీ — పాడు ఆలోచన — సంఘంలో ఉన్న సత్యాన్ని తనే కనిపెట్టినట్టనిపిస్తున్నది! ఈ సంఘం, ఒక సరళరేఖనుబట్టి పోతుందనుకున్నాడు పంతులు. దానికి ఒక వైపంతా మంచీ, మరో వైపంతా చెడూ కనిపిస్తున్నది. ఈ రెండింటికీ, ఆదినుంచీ రామ రావణ యుద్ధం సాగుతున్నట్టు తడుతున్నది తనకు.

పంతులు ఒకసారి తనలో తను నవ్వుకున్నాడు, అమాయకంగా. చటుక్కున పంతులుకి, ఈ మంచి చెడ్డలన్నీ కల్పించుకున్నది మనమే అని తట్టింది. ఆ 'మనం' లో తనుకూడా ఒక పాత్రే అనిపించింది. ఈ రెండుగుణాల మధ్యా ఉన్న సరళ రేఖమీద, సంఘాన్ని రిక్షా లాగినట్టు లాగుతున్న కోట్లాది జనప్రవాహంలో, పంతులుకి తన రూపంకూడా కనిపించ సాగింది.

అయితే, ఇందులో మంచేదో చెడేదో చెప్పటంలోనే వస్తున్నది పేచీ. ఒకరికి మంచిగా తోచినది మరొకరికి చెడుగా తోస్తున్నది. తనకే మంచిగా తోచింది ఇతరులకు చెడు కావచ్చుకద!

పంతులు నుదుటిమీద చెమట పోసింది. తల వేడెక్కినట్టు అనిపించింది. ఈ మంచి చెడ్డల ఆలోచనకూడా తన తలలో కెక్కించింది గురుతే అని చప్పున తట్టింది.

“ఛీ... ఈ మంచి చెడ్డలంటేనే ఏమిటో అర్థం కాకుండా పోతున్నది.” అనుకున్నాడు పంతులు.

గురుతుగాడి మాటనుకూడా బొత్తిగా కొట్టి పారెయ్యటానికి వీలుపడదు—వాడి నోట్లో ఎంత శనిఉన్నా! వాడుమట్టుకు ఏంచేస్తాడు? ఉన్న నిజమేదో చెప్తాడు—ఉత్త అమాయకుడు!

గురుతు తనకు చేసే సహాయమంటూ ఏదీలేదు. ఆమాట కొస్తే, రమణయ్యనే చెప్పుకోవాలి. తన కెన్నిసార్లు చేబదుళ్ళివ్వలేదు రమణయ్య? తను మళ్లీ తీర్చుకోలేడని రమణయ్యకు తెలుసు. అయితే ఏమాట కామాటే. గురుతు అప్పుడప్పుడు ఒక వొద్దు మట్టుకు కాసేస్తాడు. వెనకొకసారి, తన కూతురిమీద, ఈ డాక్టరుగాడు—ఈ రమాపతే, కన్ను వేసినప్పుడు, గురుతుగాడుండబట్టే కద గండం గడిచింది!

పంతులు పెద్ద గడసరికాడు. అంత ధైర్యవంతుడూ అనలేం. అతను కేవలం మామూలు మానవమాత్రుడు. అయితే, కేవలం మామూలు మానవమాత్రులుకూడా, ఒక్కొక్కప్పుడు ఎన్నడూ లేని ఆలోచనలు చేస్తారు. ఎన్నడూ లేని సాహసంకూడా చూపిస్తారు.

“నువెంత అమాయకుడివి!” అన్నాడు గురుతు ఎన్నోసార్లు. బహుశా అది నిజమే కావచ్చు!

ఆమాటకొస్తే, అమాయకు లెవరుకారు? తన కూతురు! ఎంత అమాయకురాలు కాకుంటే, దాని బతుకిట్లా తెల్లవారుతుంది! గురుతుగాడు మాత్రం? ఏదో వాగుతాడుగాని, ఎంత అమాయకుడు కాకుంటే, తన దరిద్రమే ఐశ్వర్యమైనట్టు తన్నే అంటిపెట్టుకుని ఉంటాడు! పోతే రమణయ్య—వాడి భార్యా కూడా అమాయకులు కారూ? చంటివాడికి జబ్బుచేస్తే కళ్లనీళ్లు పెట్టుకోవటం లేదూ?

సాహసించి ఇంతవరకూ తను, సాహసమయిన పని ఏదీ చేయలేదు. సాహసం లేకుంటే, బతకడం కష్టమన్నాడు గురుతు, నిజమే. అందుకే, తనైతాను ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఏదో ఒక సాహసానికి వొడిగడతాడని మాత్రం పంతులు విశ్వసించలేదు.

పంతులు తన జీవితాన్ని తరచి చూసుకోవడం ఇదే మొదటిసారి. ప్రతీ వ్యక్తీ, ఏదో ఒకరోజున, జీవితాన్ని ఈవిధంగా పునశ్చరణ చేసుకోవలసిందే. కాని, గురుతే లేకుంటే, పంతులు అసలీ ఆలోచనలకే దిగేవాడు కాడు—కనీసం ఇప్పుడు జరిగిఉండేది కాదు!

పంతులులో గొప్ప విశేషమేదీ లేదు ఇది తనకు బాగా తెలిసినదే. చాలామంది పేద కుటుంబీకుల లాగనే, తనుకూడా పేద కుటుంబీకుడే. తన తండ్రి తనకు వారసత్వంగా ఇచ్చిపోయిన ప్లీడరు గుమాస్తాగిరే, నాటినుంచీ వెలిగిస్తున్నాడు పంతులు. ఆ ప్లీడరు ఎవరో కాదు. తన స్నేహితునివంటివాడు రమణయ్య! తన తండ్రి, రమణయ్య తండ్రివగ్గర గుమాస్తా చేస్తే, తను రమణయ్యదగ్గర చేస్తున్నాడు. తనూ రమణయ్యా దాదాపు ఒకే యీడువాళ్లు. చిన్న క్లాసులలో కలిసి చదువుకున్నవారు! ఆ అభిమానం ఉండబట్టేకద తన్ను ఆదరించాడు రమణయ్య!

పంతులుకి దక్కిన సంతానం—ఇద్దరుకొడుకులూ నలుగురు కూతుళ్ళూనూ. పెద్దవాడు తనకు మించిన ఘనుడు. వాడి కిప్పుడు ఇరవైయ్యేళ్లు వచ్చినై. చదవవేస్తే, ఉన్న మతికూడా చెడగొట్టుకున్నాడు. ఊరుమీద పడి తిరిగే ఆంబోతుకీ, వాడికీ ఆట్టే తేడాయేదీలేదు. వాడివల్ల తనకు దమ్మిడీ ప్రయోజనం లేదని ఏనాడో తెలుసుకున్నాడు పంతులు. పెద్ద కూతురు కాస్తా—దాని కిప్పుడు పద్ధెనిమిదోయేడు—ఇల్లు పట్టింది. ఇంట్లో ఆడదిక్కంటూ ఉందనుకోవచ్చు. కాని, పాపం, దాని కాపరం కాస్తా బుగ్గయినట్టే. దాన్ని కట్టుకున్నవాడు ఎటు పోయినాడో, అసలు ఎక్కడన్నా బతికున్నాడో లేడో, అతీగతీ లేదు. ఆ తర్వాత పంతులుకి వరసగా ముగ్గురుకూతుళ్లు

ఇద్దరు కొడుకులు. కూతుళ్లు దక్కి, కొడుకులు పోయినారు. భార్య ఒక యేడాదిపాటు మంచం కూడా పట్టింది. మళ్ళీ లేచి, కాస్త తిరగ్గలుగుతున్న దనగానే పుట్టె మునిగినట్టు, నరసుగాణ్ణి కన్నది! దాన్ని మాత్రం అని ఏం లాభం? అమాయకురాలు! తనబుద్ధి గడ్డి తిన్నది. అయినకాడి కేదో అయింది. పోతే, తన ఆశలన్నీ ఆ నరసుగాడిమీదనే! వాడికిప్పుడు అయిదోయేడు వెళ్ళి ఆరోయేడు వస్తున్నది. రమణయ్యా పెంపకంలో!

కష్టాలలోనే పుట్టి పెరిగినవాడూ, జీవిస్తున్నవాడూ గనక, పంతులు, ఈ కష్టాలను లెక్క చేయలేదు. మూడేళ్ళకిందట—నరసు రెండోయేట, తన భార్య పోయినప్పుడుకూడా పంతులు ఆటే విచారించలేదు. విచారించిమట్టుకు చేసేదేముంది? అప్పటికింకా కూతురుఇల్లు పట్టలేదు. అది వచ్చి రెండేళ్లయింది.

పెద్దకూతురు పెద్ద అందగత్తె కాదు. ఆడపిల్లలకు ఈడే అందం! అందుకే ఈ డాక్టరుగాడు కన్నువేశాడు.

“దాన్ని నాకిచ్చి పెళ్ళిచేయమంటే, నువు వినిపించుకున్నావా? ఇప్పుడీ గతి పట్టిఉండేదా? నాకన్న పదహారేళ్లు చిన్నదని గోలపడ్డావు. ఇప్పుడేమయింది మరి?” అన్నాడు గురుతు. తను సమాధానం ఇవ్వలేదు. ఏముంది ఇవ్వటానికి?

“ఊరికే హాస్యానికన్నాను, నాపొట్ట నేనే నింపుకోలేనివాణ్ణి, దాన్ని కట్టుకుని ఏం చేసుకోను!” అన్నాడు గురుతు.

“హాస్యానికెందుకంటావులే! నీతోపాటే అదీ ఉండేది. మొగుడంటూ కళ్ళకు కనపడుతూ ఉండేవాడు!” అన్నాడు తను. పంతులుకి ఇందులో తన అమాయకత్వం స్ఫురించకపోవడంలో ఆశ్చర్యం లేదు. గురుతు నవ్వి ఊరుకున్నాడు.

పంతులు జీవితంలో దరిద్రం బాగానే తాండవిస్తున్నది. కాలం సుఖంగా గడుస్తే దారిద్ర్య ప్రస్తావనే ఉండదు. పంతులుకి కాలమంతా గడ్డుగానే ఉంటున్నది. రెండోపిల్ల పెళ్లికి సిద్ధంగాఉంది. భగవంతుడనేవాడుండి, తన కేదన్నా వరం ప్రసాదించాడనుకుంటే, ఆ వరమేదో, ఈ పిల్లకు అందం రూపంలో ఇచ్చిపోయినాడనుకున్నాడు పంతులు.

ఆరునెల్ల కిందట, గురుతు ఎవణ్ణో లాక్కొచ్చాడు. వాడు ఈ పిల్లను సినీమా తార చేస్తానని కూర్చున్నాడు. తనకే దేనికో భయంవేసి, దీన్ని పంపలేదు. గురుతు ఎంత బలవంతం చేశాడు! పంపినా బాగుండిపోనేమో! ఈబతుకు సుఖంగా గడిచిపోయేది, పంపకపోవడంవల్ల, నాటినుంచీ దీనికి సినీమా పిచ్చి జాస్తి అయిపోయింది. ఎట్లా వెళుతుందోగాని, అది చూడని సినీమాలు లేవు. తనమాట లక్ష్యపెట్టకుండా మారింది. ఏ నిమిషాన దీన్ని ఎవడూ ఎగరేసుకు పోతాడో అన్న భయమొకటి పీకుతున్నది పంతులుకి.

ఇక మిగతా ఇద్దరు ఆడపిల్లలూ, దినదినానికీ పెరుక్కొస్తున్నారు. ఏ పిల్లకీ చదువు సంధ్యలు అసలు లేవు. వీళ్లందరికీ మొగుళ్లెక్కడ దొరుకుతారు? పెద్దదానికయినట్టు, ఎవడో వచ్చి నట్టేట్లో ముంచేస్తే ఏందారి? గురుతుగాడికి తనమీద ఎందుకో ఇంత జాలి! అమాయకుడు! తనకున్న ఆడసంతానం చూస్తే, ఎవరికేనా సానుభూతి కలగాలి! వాడొకడుండి, వీళ్లందర్నీ వెంట తిప్పుకుంటూ ఉండడంవల్ల తనకు ఊపిరి సలుపుతున్నది. రోజూ ఈ సంతానాన్ని ఇంట్లో చూస్తూ కూర్చుంటే, ఈపాటికి, బెంగతో, తన ప్రాణాలు ఎప్పుడో ఎగిరిపోయేవి!

తన గుమస్తాగిరి ఏమంత ఎక్కువ విలవైంది కాదు. రమణయ్యా గనక సరిపోయింది. తోటివాళ్ళకన్న నాలుగు రాళ్లు ఎక్కువ ముడుతున్నాయనుకోవచ్చు. భార్య ఎప్పుడో జబ్బుపడ్డప్పుడు, చేయవలసి వచ్చిన అప్పు ఇంకా పీడిస్తున్నది. పూటకు ఆరు కడుపులు నిండాలి. ఈ రోజులలో ఇంతకన్న పెద్ద ఆర్థికదారిద్ర్యం మరొకటి ఎక్కడుంది? రమణయ్యా, తన్ను ఒక కంట కనిపెడుతూఉండబట్టి, అప్పు పెరగడంలేదు. అందుకు తను రమణయ్యకు ఎంత కృతజ్ఞత చూపినా చాలదనిపిస్తుంది.

నరసుగాడు పుట్టినప్పుడు, వాడిమీద తనకు పుట్టుకొచ్చిన ఆశలు జ్ఞాపకం రాసాగాయి పంతులుకి. అయితే, నలుసంత ఉన్నాడు. వాడు పెరిగి పెద్దవాడైన దేనాడు? ఏ యమ్మేవో ప్యాసయి, పెద్ద ఉద్యోగస్థుడై, తన దరిద్రం తీర్చే దెప్పుడు? ఆశలెలా ఉన్నా, తనుమాత్రం వాడికి దూరం కాక తప్పలేదు. ఈ దరిద్ర వాతావరణం వాడివొంట పట్టకూడదనే పంతులు, వాడికి దూరమయినాడు. సరిగ్గా తన భార్య పోయిన సమయంలో రమణయ్యా, వాడి భార్యా తన్ను ఆదుకొని, ఈ కడగొట్టు గుడ్డుని చేరదీయక పోయిఉంటే, ఈపాటికి ఈ దరిద్రరక్తం వాడివొంట కొంత పట్టేది. గోచీ పెట్టుకుని వీధిలో నలుగురితో

పాటు గోలీకాయలాడుతూ ఉండేవాడు. పెద్దవాడు మట్టుకు ఈ యీడప్పుడు అంతకన్న ఏం చేశాడు?

రమణయ్య ఎంతేనా సంస్కారం ఉన్నవాడు. ఈ సంస్కారాన్ని పంతులు ప్రత్యక్షంగానే చూశాడు. ఎంతసంస్కారం ఉన్నవాడూ కాకుంటే, అగర్భశ్రీమంతుడై ఉండికూడా, తన్ను నలుగురుతోపాటే సమానంగా చూసుకుంటాడు!

భార్యపోయిన కొద్దిరోజులకే పంతులు, నరసుని, రమణయ్యకు వప్పగించాడు. రమణయ్యకు పిల్లలెలా లేరో, వాడి భార్యకు, పాపం పిల్లలంటే అంత ప్రాణం. దారిద్ర్యమూ, ఐశ్వర్యమూ, సంతానమూ సమపాళ్లలో ఎందుకుండవో ఎంత ఆలోచించినా పంతులుకి తట్టలేదు. రమణయ్య భార్యదగ్గర నరసుగాడికున్న ప్రాపకంవల్ల, తల్లి పోయినప్పుడు వాడికా ఖేదంకూడా తెలీలేదు. తెలిసిన కొద్దిపాటి లోటూ, వారిభార్యేతీర్చింది. జ్ఞానమొస్తున్న ఆడపిల్లలు ఏడ్చారు; బెంగపెట్టుకున్నారు తల్లికోసం. కొద్దిరోజుల్లోనే అంతా మరిచిపోయి, మామూలైనారు—రమణయ్య రమణయ్య భార్య మూలంగానే! తను రమణయ్యకీ, వాడి భార్యకీ ఎంతో ఋణపడి ఉన్నాడు.

అప్పట్లో నరసు పెంపకానికి కావలసిన తంతు జరగలేదు. రెండేళ్ళకిందట, తన పెద్దకూతురు ఇల్లు పట్టిన రోజులలో, ఆ తంతేదో రమణయ్యే జరిపించుకున్నాడు. శంఖంలో పోసిన తీర్థమయినాడు నరసు. ఇది తెలుచుకొని, పంతులు చాటుగా కొన్నాళ్ళు కళ్ళు తుడుచుకోకపోలేదు. కాని ఇదంతా నరసు వృద్ధిలోకి రావడంకోసమే చేశాననీ, మున్ముందు, హాయిగా, ఏదో వాడి చాటున కాలం వెళ్ళబుచ్చే రోజులకోసమే చేశాననీ, గురుతిన్న మాటలు గుర్తుకొచ్చి తృప్తిపడేవాడు.

నరసు ఏ ముహూర్తాన పెంపకానికి వెళ్లాడో గాని, ఆరు నెలలకే రమణయ్య భార్యకు వేవిళ్లు ప్రారంభమైనై! ఇట్లా జరుగుతుందని ఎవరూ అనుకోలేదు. భార్య కాపరానికొచ్చి ఇరవైయేళ్లయింది. ఇక పిల్లలు పుట్టరనుకున్నాడు రమణయ్య. తనూ అంతే అనుకున్నాడు పంతులు. ఇప్పుడు రమణయ్యకు ఏడాది చంటివాడు! దీనివల్ల నరసుగాడి బతుకు బండలవుతుందని తన మనసు కెలికినవాడు గురుతు! రమణయ్య విషయంలో తను అట్లా భావించటం మహాపాపం!

తనకున్న కష్టాలు చాలకుండా, కూతురు మరికొన్ని మూటకట్టుకొచ్చింది! ఇది ఇల్లు పట్టినప్పుడు దానికి నాలుగో నెల. ఉన్నట్టుండి దానికి చచ్చినంతయింది. అప్పట్లో డాక్టరు రమాపతికన్నా చెప్పుకోతగ్గ డాక్టరులేడు. రమాపతిదగ్గర ఒక మంత్రసాని కూడా ఉందన్న ధైర్యంమీద, రమణయ్య సహాయంతో, దాన్ని రమాపతి 'నర్సింగ్ హోం'లో చేర్చాడు పంతులు. కడుపుపోయింది. గండం గడిచి, కూతురు బయటపడింది. కాని పీడమాత్రం పట్టుకుంది!

తన కూతురే చాలామట్టుకు తన కళ్లు కప్పిందనుకున్నాడు పంతులు. చాలాకాలం గడిచాకగాని తన కా విషయం తెలిసిరాలేదు. కన్నునొప్పో, కాలునొప్పో ఏదో ఒక వంకపెట్టి, అది నిత్యకృత్యంగా ఆస్పత్రికి పోతూఉండడం, మొదట్లో తన కేమీ అనుమానానికి దారితీయలేదు—గురుతు వచ్చి చెప్పేవరకూ!

ఇందులో గురుతుకున్న శ్రద్ధయేమిటో పంతులెన్నడూ ఆలోచించలేదు. పంతులు ఒకటే నమ్మాడు. గురుతు ఎంతచెడ్డా, తన మంచికే ఆలోచిస్తాడు!

అమాయకత్వం కాకుంటే, అదినట్టుకేం చేస్తుంది? దాని అమాయకత్వం గ్రహించే ఈ డాక్టరు—ఈ వెధవ—దాన్ని కొస్తా బుట్టలో వేసుకున్నాడు.

గురుతు ఏంచెప్పినా బాగానే ఉన్నట్టు కనిపిస్తుంది తనకు. రెండుమూడు రోజులకిందట గురుతు ఒక ముక్కన్నాడు. ఇవేళ తెల్లవారు ఝామునే వచ్చినప్పుడుకూడా, బహుశా ఆ ముక్కే అని ఉంటాడు. ఇప్పుడు తన ఆలోచనలన్నీ ఇట్లా తెల్లవారుతున్నందుకు వాడే కారణం!

"రమణయ్య కొడుక్కి చాలా జబ్బుగా ఉందిట కదూ?" అన్నాడు గురుతు.

ఏడాదైనా నిండిందో లేదో! బాలారిష్టాలు తీరేసరికి మూడు చెరువుల నీళ్లు తాగాలి—అనుకున్నాడు తను.

"నిమోనియానో, టైఫాయిడోట కదూ!" అన్నాడు గురుతు.

"నువ్వన్నదేదో అయి ఊరుకుంటుంది. అట్లాయేం అనకు. ఇంకా ఏదీ నిర్ణయం కాలేదు. డాక్టరుని మార్చమని చెప్తానే ఉన్నాను. వాళ్ళకు రమాపతి

దేముడై కూర్చున్నాడు. పెద్దవాళ్లు, ఏంచేయను?" అన్నాడు తను. గురుతు నవ్వాడు.

"అదే నీ పొరపాటు. నీకు మంచిగా తోచింది అందరికీ మంచిగా తోస్తుం దనుకుంటావు. ఎట్లా కుదురుతుందీ? పోన్లే. ఏదొచ్చినా మనమంచికే అనుకుంటే సరి" అన్నాడు గురుతు.

పంతులుకి ఈ చివరిముక్కలో శ్లేష స్ఫురించ లేదు. పంతులు మౌనంగా ఉండటం చూసి, గురుతు మళ్ళీ అందుకున్నాడు—

"రమణయ్య భార్య కడుపుతో ఉన్నప్పుడు నేనన్నాను జ్ఞాపకముందా? ఎందుకు తొందరపడి నరసుని పెంపకాని కిచ్చావని? భగవంతు డనేవా డుంటే, నీ దరిద్రం—నీతోపాటు నాదీ చూడడూ?"

"నరసుని పెంపకానికి తీసుకున్నప్పుడు వాళ్లు మట్టుకు కలగన్నారా యేమిటి కొడుకుని కంటామని? ఇంక కాన్పు ఉండదని నమ్మబట్టేకద వాణ్ణి తీసుకున్నారు! అప్పటికప్పుడే పదిహేను ఇరవైయేళ్లయి కాపరం చేస్తున్నారాయె. అంత మరీ ఆలస్యంగా కాన్పొస్తుందని ఎవ డనుకోగలడు? ఇంతకీ ఇప్పుడు నరసుకేమయిందనీ? రాజాలాగ ఉంటున్నాడు అక్కడ. వాడికీ దరిద్రం తీరిపోయింది." అన్నాడు తను.

"వాళ్లు ముసలికాలానికి తీరిగ్గాకూర్చొని పిల్లల్ని కనడం ప్రారంభిస్తేమట్టుకు ఎవడికాక్కాలిలే! సరిగ్గా నేను చెపుతున్నదీ అదే! నువ్వన్నట్టు నరసు దరిద్రం తీరింది."

"అదే కద నేను కోరేది?" అన్నాడు తను.

"అవును. కాని, నువు కోరని మరో రకం దరిద్రం వాణ్ణి పట్టుకుంటున్నది. ఆసంగతి ఎప్పుడన్నా ఆలోచించావా అంటున్నాను." అన్నాడు గురుతు చుట్ట ముట్టిస్తూ.

పంతులు కిదేమీ అర్థం కాలేదు.

"నరసు కేమయిందంటావు?" అన్నాడు తను.

"నీకు తెలీకే అడుగుతున్నావా?" అన్నాడు గురుతు.

"వాడు బంగారులాగున్నాడు. వాడంటే, రమణయ్య భార్య కెంత ఇష్టమో నీకేం తెలుసు? ఆ పుట్టిన పిల్లవాడంటే నరసు కెంత ప్రాణమో నువేం చూశావు? తమ్ముడూ, తమ్ముడూ, అంటూ, ఒక ఆట బొమ్మలా వాడు ఆడుకుంటూ ఉండడం, కూడా ముద్చటగా ఉండదా?" అన్నాడు తను.

"ఏడిసినట్టుంది నీ ఆలోచన. వాణ్ణి ఆడించే వాడైనాడు చివరకు నీ నరసు. నరుసు కాయింట్లో ఉంటున్న గౌరవ మేమిటో, ఎంతో, అర్థమయిందా నీకు? ఇప్పుడన్నా కాస్త ఆలోచించు" అన్నాడు గురుతు.

తనకు తోచని విషయాలు ఈ గురుతు కెట్లా తోస్తయ్యో పంతులుకి అర్థంకాలేదు. ఈ ముక్క తనకు బొత్తిగా తట్టలేదు. గురుతు చెప్పింది నిజమే అనుకోవాలా? గురుతు ఏంచెప్పినా ఆలోచించే చెపుతాడు. ఇదివర కన్నిసార్లిట్లా, అనేక సందర్భాలలో చెప్పలేదు? గురుతు చెప్పిన తరువాత ఆలోచిస్తే, అది నిజమే అనిపిస్తున్నది.

"ఇందులో ఆలోచించటాని కేదీ లేదులే. అంతా స్పష్టంగా తెలుస్తున్నదే. నీకు తోచకుంటే నే చెపుతా విను. కన్న కడుపు ఎట్లాగూ వేరు. నరసుగాడిమీద నీకుండే ప్రేమాభిమానాలు వాళ్ళకుంటా యనుకోవటం పొరపాటు. వాళ్ళకు సంతానం కలగకుండా ఉండిఉంటే, వేరేవిషయం. కలిగాక, ఇక నరసుగాడు ఎప్పుడాసంగతి ఆలోచించినా పరాయివాడుగానే తోస్తాడు. తోచటంతో కాదు. పరాయి వాణ్ణిగానే చూస్తారు."

పంతులు మాట్లాడకుండా వింటున్నాడు. గురుతు మళ్ళీ ప్రారంభించాడు.

"నీకు మనుషుల నైజం తెలీదు. ఎన్నాళ్ళనుంచో నీతో చెప్పాలనుకుంటున్నాను. సమయం వచ్చింది గనక చెప్తాను విను. అసలు ఇంతదూరం ఎవరికీ ఏదీ చెప్పను. ఎందరో తెలిసినవాళ్ళు సలహాలడుగుతూ ఉంటారు. సలహాలు మట్టుకు అంత చవకా? కాని, నువు ఏ సలహాకూడా అడగనక్కరలేకుండానే అనేకం చెపుతూ ఉంటాను. ఎందుకూ? నువు నా వాడివిగనక. నేను చెప్పినట్టువిని, చేయమన్నది చేస్తావు గనక. నువు వెర్రిబాగులవాడివి. అందుకే నిన్ను ఒక కంట కనిపెట్టుకుని ఉంటున్నాను. ఎవరినైనా నువు ఇట్టే నమ్మేస్తావు. వాళ్లు చెప్పేది నిజమనుకుంటావు. నా మాటకూడా పూర్తిగా నమ్మమని నిన్ను బలవంతం చెయ్యను. నేను మట్టుకేం ఎక్కువ? కాని, ఒకటి ఆలోచించుకుంటూ ఉండు. ఎవరు చెప్పినదాన్లో ఎంతవరకూ నిజముంది అని ఆలోచించు. నీకే తెలు

స్తుంది. నువ్వసలు ఏదీ ఆలోచించవు. ఆలోచనలకు కూడా ఇతరులమీద ఆధారపడతావు. ఈ సంగతి ఏనాడో తెలుసుకున్నాను గనుక, వెయ్యికళ్ళతో నిన్ను కనిపెడుతున్నాను. నీ బాగుకోసం ఎన్నో సలహాలిచ్చాను. ఆమాటకొస్తే, నరసుగాణ్ణి పెంపకానికి ఇవ్వాలని, దూరమాలోచించి నీకు నేను సలహా ఇవ్వలేదూ? పెంపకానికివ్వటంలో తొందరపడ్డావని తరవాత అన్నాననుకో, అంటే, ముందు వెనకలూ, మంచి చెడ్డలూ ఆలోచించేవాణ్ణి గనక, అదీ అన్నాను. ఇవ్వటమే మంచిదయిందని మళ్ళీ అంటున్నాను. ఎందుకంటున్నానో తరవాత చెప్తాను."

పంతులు ఆలోచించసాగాడు. గురుతు చెప్పే ముక్కలలో నిజానికి ఒక్కపొల్లు ముక్కకూడా పంతులుకి తట్టలేదు.

గురుతు, చుట్టనుసిదులిపి, నోట్లోనమిలినపొగాకు తుంచి, ఉమ్మేసి, ఒక్క పీల్పుపీల్చి మళ్ళీ ప్రారంభించాడు.

"నీకు ఆ రమణయ్య పెద్దస్నేహితుడై కూర్చున్నాడు, వాడు నిన్నెక్కడ బుట్టలో వేస్తాడో అనే నాభయం. అట్లా జరక్కుండా ఉండాలనే, నరసుగాణ్ణి పెంపకానికి, ఆ రమణయ్యకే ఇమ్మన్నాననుకో. నువ్వేదో అనుకుంటావుగానీ, ఆ రమణయ్య ఎంత అసాధ్యుడో నాకు తెలుసు. మనుషుల గుణాల్ని నేను ఇట్టే పట్టెయ్యగలను. అది నీకింకా చాతకావడం లేదు. ఎప్పుడో నీకు నేనే నేర్పించాలిలే. అతనివన్నీ ప్లీడరు గొెత్తులు. వృత్తిదోషంలే. ఇన్నాళ్లు అతనికింద ఉన్నావు—నీకు ఒక్క గుణం అబ్బలేదు. చెప్పానుకానా నువు వుత్త వెర్రివాడివని! నీ అమాయకత్వం బాగా చూశాడు. నీచేత అరవ చాకిరీ చేయించుకుంటున్నాడు. కావలసినప్పుడు కానీ డబ్బు ముష్టికింద పడేస్తే, నీ నోరు కడుతున్నది. నీదగ్గర ఎంతో మంచిగా ఉన్నట్టే కనిపిస్తాడు. ఎందుకూ? నీవల్ల పనిజరుగుతున్నది గనక, చూడూ— ఒకటి మరిచిపోకు. స్వార్థం లేకుండా ఎవడూ ఏ పనీ చేయడనుకో. నాకుమట్టుకు లేదా స్వార్థం? నీకేదో మంచి సలహాలు ఇచ్చి నిన్ను కాపాడుకొస్తూ ఉంటే, నా దినాలు కాస్త గట్టెక్కుతున్నాయి. అయితే, అంతా నాలాగ మంచితనం మూలంగా స్వార్థం గడుపుతారనుకోకు. రేపు నరసుగాడి విషయంలోనూ ఇదే జరుగుతుంది. నీకన్నా వయసులో నేనూ కొద్దిగా చిన్నవాణ్ణే అయినా, ప్రపంచం ఎక్కువ చూశాను. మొదట్నుంచీ సంసార తాపత్రయంలో పడ్డావు గనక, నీకా అవకాశం ఆటే లేకపోయింది."

ఈ ప్రసంగాన్ని తదేకంగా వింటున్న పంతులుకి, గురుతు పడుతున్న బాధేమిటో స్ఫురించలేదు.

ఒకటిమట్టుకు పంతులుకి తెలుసు. ఏదీలేనిదే గురుతు ఇన్నిమాటలు చెప్పడని. గురుతు బాగా ఆలోచించి చెపుతున్న మాటలలో అబద్ధమెందుకుంటుందీ? రమణయ్య, తన మంచికోసం, ఈవిధంగా ఎన్నడయినా మాట్లాడాడా? ఇప్పుడు తెలుస్తున్నదితనకు. మనిషికీ మనిషికీ ఉన్న భేదమేమిటో!

"ఇంతకీ, నేను చెప్పాలనుకున్నది ఇంకా అలానే ఉంది. ఆ రమణయ్య కొడుకుకాస్తా పెరిగి పెద్దవాడవుతే, వాడి ఆ స్తిలో నరసుకి చిల్లిగవ్వ దక్కనివ్వడు" అన్నాడు గురుతు. ఈ ముక్కతో పంతులుకి ఉన్న మతి కాస్తా పోయినట్టయింది.

"ఏమిటి నువ్వంటున్నది ? రమణయ్య పెద్దమనిషి కాడా? నరసుని అన్యాయం చేస్తాడా?" అన్నాడు తను.

"ఇటువంటి పెద్దరికాలు చాలా చూశాం లెద్దూ! నేను ఇప్పటిమాట చెప్పటం లేదు. పాతికేళ్ళ తరువాత ఏం జరగవచ్చునో చెపుతున్నాను. ఈ వ్యవహారం రమణయ్యదాకా రానక్కర్లేదు. వాడి కొడుకు పెద్దవాడయితే, నరసు పెంపకంబాపతు అని తెలియకుండా ఉంటుందా? నరసుని ఇంట్లోంచి వెళ్ళగొట్టడనే గ్యారంటీ ఎక్కడుంది?"

"పోనిస్తూ, ఎప్పటిమాటో ఇప్పు డెందుకూ?" అన్నాడు పంతులు కాస్త విసుగుతో.

"నాకు తెలుసు నీ కిటువంటివి రుచించవని. నాకేం కాసులు రాల్తాయా యేమిటి? ఇప్పుడు ఇప్పటి మాటకూడా చెపుతాను విను. వాళ్ళకు సొంతంగా కొడుకు పుట్టాక, నరసుగాణ్ణి ఎందుకు ఆదరించాలీ ? నిన్నుమట్టుకు ఎందుకు ఆదరించాలీ ? నువ్వెవరు వాళ్లకి ? నాకుతోచింది నేను చెప్పాను. కొంప లంటుకుంటేనేగాని, నోరు విప్పనుకద! రేపొద్దున్న, ఆ పిల్లాడి జబ్బు కాస్తా నయమయ్యాక, నీ బదులు రమణయ్య మరో గుమాస్తాని పెట్టుకున్నా నే నాశ్చర్యపడను," అన్నాడు గురుతు.

పంతులు కాస్త జలదరించాడు.

"అదెట్లా సంభవం?" అన్నాడు.

గురుతు చిరునవ్వు నవ్వాడు.

"ఎందుకు కాకూడదూ? రమణయ్యకు కొడుకు పుట్టడంతో, నీ అవసరం సగానికి సగం తీరిపోలేదూ? ఉన్న లంపటాలు వొదిలించుకోడానికీ, ముమ్ముందు ఎటువంటివీ లేకుండా చేసుకోడానికీ ప్రయత్నించడా? ఏమిటట్లా తెల్లపోతావు?" అన్నాడు గురుతు.

పంతులు మాట్లాడలేదు. రమణయ్య తన్ను అప్పుడే పనిలోంచి తీసి వేశాడనిపించింది. పంతులుకి ముచ్చెమటలు పట్టసాగినై.

"నువట్లా ఆలోచిస్తూ, శూన్యంలోకి చూస్తూ కూర్చొంటే లాభంలేదు. నీ కన్నీ నేనే చెప్పుకు రావాలి. ఏం చెయ్యను? తీరుతుందా మరి? నువు గంగలో కొట్టుకుపోతూ ఉంటే చూస్తూ కూరుకోవటం నా చాతకాదు." అన్నాడు గురుతు.

"ఏం చెయ్యమంటావు?" అన్నాడు తను.

"అదే చెప్పటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాను. నేను చెప్పకుండా, చేయవలసిన మంచి పనేదో నీకే తడుతుంది చివరకి. ఈ ముక్క చెప్పు. నీ కొడుకుని ఏ ఉద్దేశంతో పెంపకాని కిచ్చావు? వాడు బాగుపడాలనేనా? శ్రీమంతుల ఇంట్లో నిక్షేపంగా బతకాలనేనా? వాళ్ల తదనంతరం వాళ్లకున్నది యావత్తూ, వాడికి దక్కాలనేనా? వాడితో పాటు నువుకూడా తలెత్తుకు తిరగాలనే కద? ఈ గర్భదరిద్రంనుంచి బయట పడాలనేకద? ఇదంతా నీ మంచికే కద? ఇంతలో పుట్టెముని గేలాగ వాళ్లు ఒక పిల్లవాణ్ణి కని కూచుంటారని నువుమట్టుకు కలగన్నావా? తీరా కన్న తర్వాత చేసేదేముంటుంది? నరసుగాడిమీద ప్రేమాభిమానాలు ఏమున్నా, ఇప్పుడవి ఆ పిల్లవాడి సొత్తేకద! నరసు పెద్దవాడైనాక, ఈ సంగతులు తెలీవా? తెలిస్తే బాధపడడా? పడతాడని ముందే నీకు చెపుతున్నాను—జ్ఞాపకముంచుకో, అంతేకాదు. బతికున్నన్నాళ్లు నిన్ను అసహ్యించుకుంటాడు. నిన్ను శత్రువల్లే చూస్తాడు. ఇంకొకరియింట్లో పనిచేసే కుర్రాడిగా తన్ను నువు అమ్మేసినట్టు భావించుకుంటాడు. నువు ఇంత దూరపాలోచన చెయ్యలేదు. నేను చేశాను, ఎందుకు? నీ మంచి ఆలోచించినవాడినై చేశాను. తప్పా?"

పంతులు మాట్లాడలేదు. గురుతు చెపుతున్న మాటలు, అతని చెవిలో గంటలు మ్రోగించటం ప్రారంభించినై.

"నాలోనూ కొంత స్వార్థముందని నీ కిదివరకే చెప్పాను. ఆమాటకొస్తే స్వార్థంలేనివా డెవడూ లేడు. నువు వాణ్ణి పెంపకాని కివ్వటంలోనూ, వాళ్లు పెంపకానికి తీసుకోవటంలోనూ కూడా స్వార్థమే పనిచేసింది. స్వార్థంలేనిది ప్రపంచమే లేదనుకో, ఇక నామాటా? ఏదో నీ పంచపట్టినవాణ్ని. నిన్ను కాపాడుకుంటూ, నిన్నే నమ్ముకున్న వాణ్ణి. నీకొడుకు బాగుపడితే, నీతోపాటు, నీ కూతురుతోపాటు, నీ పెద్దవాడితోపాటు, ఈ తతిమ్మా ముగ్గురు ఆడపిల్లలతోపాటు నేనూ బాగుపడ్డా నన్నమాటే. అందుకు నువు కాదంటావు గనకనా? ఈ ఆడపిల్లలకి పెళ్లిళ్లు చేయాలనేదిగులుకూడా నీకుండదు. అంతా వాడే చేసుకుపోతాడు. అయితే ఇవన్నీ గాలి మేడలయినట్టు కనిపిస్తోంది కద? కేవలం నీ అమాయకత్వంమూలంగా ఇప్పుడు—ఇంతమందిమి—కేవలం నువు కళ్ళు మూసుకోవటంమూలాన మట్టి కొట్టుకుపోవడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాం."

పంతులు కళ్లకు ఈ ప్రపంచమంతా అయోమయంగా కనిపించసాగింది. దరిద్రం, అందులో కొడుకూ, కూతుళ్లూ తనూ తలోమార్గం పట్టి, ఇష్టమొచ్చినట్టు గంతులేస్తున్నట్టు కనిపించసాగింది.

"మాట్లాడవేం ఇంతచెప్పుకొస్తున్నా కూడానూ?" అంటూ హెచ్చరించాడు గురుతు.

"నరసుని తిరిగి మనం తెచ్చుకుంటే ఈ సమస్యలన్నీ పరిష్కారమవుతాయనేనా నువ్వనేది?" అన్నాడు తను.

గురుతు పక్కున పెద్దనవ్వు నవ్వాడు.

"నీ తెలివి పూర్తిగా తెల్లవారింది. వాణ్ణి అక్కడనుంచి తెచ్చుకొని ఏం చేద్దామనుకుంటున్నావో, నాకు బోధపడలేదు. నువు చేయవలసినపని, వాణ్ణి అక్కడ శాశ్వతంగా ఉంచటమే" అన్నాడు గురుతు.

"ఉండకేమవుతాడూ? వాళ్లు తరమకొడతారా?" అన్నాడు తను.

"ఇన్నాళ్లకి నీ జీవితంలో ఒక్క తెలివైనమాట, ఆలోచించిన మాట అన్నావు. అదే పదివేలు చేస్తుంది." అన్నాడు గురుతు.

"అట్లా ఎన్నటికీ జరగదు. నరసంటే ప్రాణం పెడుతున్నది వాడి భార్య. అంతపని చేస్తుం దనుకో

వటం నీ వెఱ్ఱి. ఇవేళ మరి నాకేమీ చెప్పకు—నీ పుణ్యముంటుంది." అన్నాడు తను.

గురుతు ఆనాటికి మరేమీ చెప్పలేదు. మర్నాడు వచ్చి, మళ్ళీ ఇదే ప్రసంగం ఎత్తటానికి పూర్వం—కడచిన ఇరవైనాలుగ్గంటలలోనూ, పంతులు మనసు అనేకసార్లు భూప్రదక్షిణం చేసివచ్చింది. ఆ మనసులో, తనకు తెలీకుండానే, ఎన్నో ఆలోచనలూ, ఎన్నో భయాలూ బయల్దేరినై. ఆ మనసు, చక్కని మార్గాలలోనే కాక, సందుగొందులు దూరి, నానాకశ్మలాన్నీ కూడా మట్టి, తిరిగొచ్చింది.

గురుతు రాగానే తను—

"నిన్న నువు నా మనసుని కలికిపోయినావు. రాత్రి నాకు నిద్రకూడా రాలేదు." అన్నాడు.

"ఇన్నాళ్ళూ నువు నిద్రపోతున్నావని వేరే చెప్పక్కర్లేదు. ప్లీడరు గుమాస్తావి అయిఉండి, తెల్లవారిలేస్తే వెయ్యికేసులు తెలుసుకుంటూ ఉండేవాడివి, నీ కీమాత్రం మెళుకువలు పట్టుపడలేదంటే నమ్మశక్యం కాకుండా ఉంది. మరొకడవుతే అసలు నమ్మడు. నెల్లాళ్ళకిందట, ఈ పక్కవీధిలోనే ఒక యింట్లో పదేళ్ళపిల్ల రాత్రి నూతిలో పడి చచ్చింది. జ్ఞాపకముందా?" అన్నాడు గురుతు.

"ఊఁ—" అన్నాడు తను. ఆ పిల్లా తన మూడోకూతురూ ఒకే యీడువాళ్ళు. తన కూతుళ్ళతో ఆ పిల్ల అప్పుడప్పుడు తిరుగుతూ ఉండటం జ్ఞాపకముంది పంతులుకి.

"ఆ కేసుగురించి ఆరాతీశావ్లే!"

"ఆరా తీయటానికేముంది? ఆపిల్ల నీళ్ళకువెళ్ళి, కాలు జారి పడిందిటా — దిగుడుబావిలాంటిది కూడానూ!" అన్నాడు తను.

గురుతు నవ్వాడు.

"ఏంకాదు. అంతా కల్పన. సవితల్లి వయసులో ఉంది. తండ్రి ముసలాడు. రెండో పెళ్ళి. ఆపిల్లకు ఇంట్లో ప్రైవేటు మేష్టర్ని పెట్టి చదువు చెప్పిస్తూ ఉండేవాడు. వాడికీ ఇంటావిడకీ బేరం కుదిరింది. ఒకనాడేమో ఆపిల్ల బయటి కెక్కడికో వెళ్ళి వచ్చిందిట, పిన్నీ, మేష్టరూ గదిలో తలుపు వేసుకున్నారని కనిపెట్టేసింది. రాత్రి తండ్రితో చెప్పి ఉంటుంది. ఆముసలాడు పెళ్ళాం మక్కెలు విరగదన్నాడు. ఆతర్వాత రెండురోజులకే, ఆపిల్ల, కాలుజారి నూతిలో పడిందన్నారు. ఇప్పుడామేష్టరు ఆవిడకే చదువు చెప్తున్నాడు" అన్నాడు గురుతు.

"ఆపని ఆవిడే చేసిందంటావా?" అన్నాడు తను.

"ఆముక్క తెలుస్తూనే ఉందిగా! కాని ఆ ముసలాడేవో కుమ్మక్కు చేశాడు. తన పీకలమీద కొస్తుందని! దానితో అంతా అణిగిపోయింది. ఎందుకు చెప్పొచ్చానంటే, మంచీ, చెడ్డా అంటూ తిష్ఠ వేసుక్కూచుంటే, ఈ ప్రపంచంలో సాధించే దేదీలేదు. ఏది మంచిదనుకొని, ఏ మంచితనాన్ని నువు పట్టుకుని పాకులాడుతావో, అదే నీ కొంప తీస్తుంది. అంతా మంచివాళ్లనుకుంటావు. ఎందుకూ? నువు మంచివాడివి గనక. అంతా అమాయకు లనుకుంటావు, నువు అమాయకుడివి కనక. అక్కడే పప్పులో కాలు వేసేవన్నమాట. నా యేడుపేమిటంటే, నువ్వనుకుంటున్నంత మంచివాళ్లు, కనీసం నీఅంత మంచివాడు, మరొకడు లేడని!"

"నువ్వింతకీ చెప్పొచ్చేదేమిటి? నిన్నట్నుంచీ వేదాంతంతో చంపుతున్నావ్!" అన్నాడు తను.

"నేను వేదాంతం చెప్పటంలేదు. ఉన్న నిజం చెపుతున్నాను. మన యిద్దరికీ సంబంధించిన వ్యవహారంలో ఒక పని నాకు మంచిగా తోస్తుంది. అంటే, నా మేలుకోసం, నా బతుకుకోసం, నా సుఖంకోసం అది నాకు చాలా మంచిపని. కాని, అది నీకు సరిపడదు. ఎంచేతా? దానివల్ల నీకు కొంత నష్టం ఉండొచ్చు గనక. ప్రపంచంలో కేవలం మంచిగానీ, కేవలం చెడుగానీ లేదు. రెండూ సమపాళ్ళంలోనే ఉన్నాయి. ఉండక తీరదు. ఒకదాని కొకటి తోడునీడలు. లాభనష్టాలూ అంతే. ఎంత లాభానికంత నష్టం. ఎంత చెట్టు కంత గాలి అన్నట్టు. పాముంది. అది నిన్ను చూడగానే కాటేస్తుంది. దాని ప్రాణం నువెక్కడ తీస్తావో అని దాని భయం. నిన్ను అదెక్కడ కాటువేస్తుందో అన్న భయంవల్ల, నువు దాన్ని హతమారుస్తావు. అక్కడే వుంది అసలీ సృష్టి వైచిత్ర్యం యావత్తూనూ." అన్నాడు గురుతు.

"నాకు పాఠం చెప్తున్నావా యేమిటి నువు?" అన్నాడు చిరాకుతో.

"అవసరమొచ్చినపుడు అదీ చేయాలి మరి! తప్పుతుందా? ఇప్పుడొక పాము నిన్ను కాటెయ్యటానికి సిద్ధంగాఉంది. దాన్ని హతమార్చేపని నీ

చేతిలో ఉందంటావా, లేదంటావా? నే నన్నింటికీ తెగించినవాణ్ణి, నీకు కోపమొచ్చి నా ముఖంమీద ఉమ్మేసినా ఉమ్మెయ్యి. కాదనను. కాని నువు పిల్లలుగలవాడివి. నీ కూతుళ్ళ పెళ్ళిళ్ళు నరసుమీద ఆధారపడిఉన్నాయి." అన్నాడు గురుతు.

పంతులు ఉమ్మెయ్యలేదు. చలించలేదు. మాట్లాడనేలేదు.

"అన్నట్టు — డాక్టరు రమాపతిదగ్గర్నుంచి నువ్వే మందు తెచ్చిపెడుతున్నట్టున్నావు!" అన్నాడు గురుతు చప్పున జ్ఞాపకం వచ్చినట్టు.

పంతులు సమాధాన మివ్వలేదు. కొయ్యమాదిరిగా, తదేకంగా గోడవేపు చూస్తూ కూర్చుని పోయినాడు. పంతులుకి మతి పూర్తిగా చలించిఉండాలి.

* * *

మంచంమీద ఏడాది పసికందు శరీరం జ్వరంతో కాగిపోతున్నప్పుడు, రమణయ్య భార్య ముఖంలో దిగులుచూసినా, పంతులు ఆలోచనలు తగ్గలేదు. నరసు, ఆవిడను సమీపించి, 'అమ్మా! తమ్ముడికి జ్వరంపోతే, వాడికోసం చిన్న తోపుడుబండీ కొనవుటే?' అంటున్న మాటలు పంతులుకి వినపడలేదు.

"వాడికీ వేళంతా జ్వరం తగ్గలేదోయ్! డాక్టరొస్తానన్నాడులే అవసరముంటే. నిమోనియా అని అనుమానిస్తున్నాడు. ఎందుకేనా మంచిది—ఒకసారి వెళ్లొస్తావేమిటి?" అన్నాడు రమణయ్య పంతుల్ని సమీపించి.

"ఆఁ—ఎందుకూ? ... డాక్టరా?" అన్నాడు పంతులు.

"ఏమిటో పరధ్యానంగా ఉన్నావు, నాకులేని బెంగ నీకు పట్టిందా యేమిటి? అన్నాడు రమణయ్య పంతులు భుజం తట్టి.

"అబ్బే — ఏం లేదు. వెళ్తాను ...ఎన్నటికీ కాదు." అన్నాడు పంతులు ఇంకా పరధ్యానంగానే.

"ఏమిటి ఎన్నటికీ కాదు?" అన్నాడు రమణయ్య, ఏదీ అర్థంకాక. పంతులు ఇప్పటికి తేరుకున్నాడు.

"ఏంలేదులే. నాకు నరసొకటే వాడొకటేనా— ఎన్నటికీ కాదంటున్నాను. సీసాపడెయ్యి, పోతాను"

"రేపొద్దున్న వెడుదూగాని లెద్దూ. ఈ నిశి రాత్రప్పుడేం వెళతావు. పైగా వర్షం కూడానూ. పిల్లాడి కిప్పుడే నిద్ర పట్టినట్టుందిలే." అన్నాడు రమణయ్య.

"ఏం భయంలేదు. ఒకసారి డాక్టరుతో చెపితే ఎందుకేనా మంచిది. మందు మారుస్తాడేమో. గొడుగుంటే ఇవ్వు" అంటూ లేచాడు పంతులు.

రాత్రి ఒంటిగంటప్పుడు, చేత గొడుగూ, మందుసీసా పట్టుకొని, ఆవర్షంలో నే బయల్దేరాడు పంతులు, రమాపతిదగ్గరకి.

* * *

నాకేమిటో అర్థం కాకుండా ఉంది. ఏదీ అర్థం కాలేదు. నాకు నేనే అర్థంకాను......!" అనుకోసాగాడు పంతులు. ముసురుపోయి పెద్దచినుకులు పడుతున్నాయి. . గొడుగుమీద చినుకులశబ్దం ఎక్కువయింది.

తొలిరోజున గురుతుచెప్పింది యథార్థమే అవుతుందా? ఏమో! ఎవడుచూశాడు! ఎవడికి తెలుస్తుంది మనసు లెట్లా మారతాయో! గురుతు ఎంతకేనా తెలివైనవాడు. వాడిపాటి ఆలోచనాశక్తి తనకు లేదు. తీరా వాడు చెప్పాక ఆలోచించటం ప్రారంభిస్తే అంతా నిజంలాగనే తోస్తున్నది—పాడు!

నిజమే—ఎవడిసుఖం వాడు చూసుకోవాలి మరి. తన సుఖంకోసం, నరసుకోసం, వాడి భవిష్యత్తుకోసం తను చేసేపని తనకు మంచిగాతోస్తే, ఇతరులకది చెడుకావచ్చు. అవుతేనేం? ఇతరులూ అదే చేస్తున్నారు గురుతు చెప్పినట్టు! ఈ సంఘంలో అందరూ అదే సూత్రం అనుసరిస్తున్నారు. ఎంతెంత మంది ఎన్నెన్ని పనులు చేయటంలేదు? ఏదో ఒకటి చేయాలి. చేస్తేనే నోటికి ముద్ద, ఎవడేంచేసినా చివరి లక్ష్యం ఒకటే—తిండికోసం! ఏదీ చేయని వాడినే దరిద్రం వరిస్తుంది. ఏదో చెయ్యాలి. ఎందుకు చెయ్యకూడదూ? నరసుకోసం, వాడి సుఖంకోసం చేయాలి. ఇంతలో పోయిందేముంది?

పంతులుకి వెర్రెత్తినట్టయింది. తల చిటపటలాడడం ప్రారంభించింది.

ఆ గొడవలో రమాపతి ఏదో ప్రశ్నించాడు. చిరాకుపడ్డాడు. ఇంత వర్షంలో అర్ధరాత్రి రాకుంటే ఏం మునిగింది? అన్నాడు. పంతులు సమాధానాలు

ఇవ్వలేదు. పిల్లవాడు నిద్రపోతే లేపవద్దనీ, నిద్రలేస్తే ఇవ్వమనీ ఏదో మందిచ్చాడు. పంతులు అది పుచ్చుకొని బయటపడ్డాడు.

రొజ్జగాలి రివ్వుమంటున్నది. పంతులు నుదుటి మీద చెమట బొట్లు కట్టడం ప్రారంభించింది. వర్షం ఎక్కువయింది. పంతులు ఇప్పుడు ఆలోచనలు చేయటంలేదు. అతని తల ఖాళీగాఉన్నట్టు తోచింది. గుండె తీవ్రంగా కొట్టుకుంటున్నది. పంతులు ఒక అరుగెక్కి కాసేపు నిలబడ్డాడు. గొడుగు ఝాడించాడు. వర్షం తగ్గినట్టయింది. మళ్ళీ ఆ చీకట్లో పడ్డాడు. గబగబా నడవడం ప్రారంభించాడు. ఆ చీకట్లోనే మెట్లు అడ్డొచ్చాయి. కాసేపు ఆగాడు పంతులు. మెట్లెక్కాడు. వెంటనే దిగిపోయాడు. తల వేడెక్కిపోయింది. మళ్ళీ మెట్లెక్కాడు, తలుపు కొట్టాడు.

గురుతు వచ్చి తలుపు తీశాడు!

*   *   *   *

తలుపు తీసిన రమణయ్య తడిసి ముద్దకట్టిన పంతులుని చూసి కంగారు పడ్డాడు.

"పద పద. నీకొక్కాస్తా ఏ జ్వరమో వచ్చేట్టుంది చూస్తే, ఆ బట్టలు మార్చు ముందు. ఇందనా పంచె. నేరక పంపాను నిన్ను" అంటూ, రమణయ్య, పంతుల్ని లోనికి తీసుకుపోయినాడు. పంతులు వొణుకుతున్నాడు.

"రమాపతి తెల్లారేసరికి వస్తానన్నాడు. పిల్లవాడు నిద్రలేస్తే ఈ మందు ఒక మోతాదు పట్టమన్నాడు" అన్నాడు పంతులు. మందు సీసా ఇస్తున్నప్పుడు అతని చేతులు వణికినై. ఆ కంగారులో సీసా కింద పడబోయింది.

"నువు వణకిపోతున్నావు. కాస్తలో అది జారి పడేది. బట్టలు మార్చుకో" అన్నాడు రమణయ్య.

"ఫరవాలేదులెద్దూ! నేను ఇంటికి పోతాను. తెల్లారేసరికి వస్తానులే" అన్నాడు పంతులు.

"ఇప్పుడింటికేం పోతావు?"

"ఆడపిల్ల లొక్కళ్లే ఉన్నారు. పెద్దవాడు రాత్రి ఇంటికొచ్చాడో లేదో. పోతాను" అంటూ పంతులు గుమ్మం దిగాడు. అతనికి ముచ్చెమటలు పోస్తున్నై—ఒకవైపు వొణికిపోతున్నప్పటికీ, తను చేస్తున్న దేమిటో తనకే తెలీదనిపిస్తున్నది.

పంతులు ఇంటికి పోలేదు. ఆజడివానలో తడుస్తూనే, చీకట్లో, గోడపక్కనే, కటికబురదలో చతికిలపడ్డాడు, అతని కాళ్లలో శక్తి పోయిందనిపించింది. అంతా నిశ్శబ్దంగా ఉన్నట్టున్నది. జడివాన శబ్దంకూడా పంతులుకి వినపడటం లేదు.

ఎక్కడో గంటలు మ్రోగినై. పంతులు గుండెలలో గంటలు మ్రోగినై. నాలుగు గంటలు వినపడ్డాయి. పంతులు గుండెలో వేయిగంటలు వినపడ్డాయి. మరి గంటల మ్రోతలేదు. పంతులు గుండె కూడా గంటలు కొట్టలేదు. గుండెమీద చేయివేసి చూసుకున్నాడు పంతులు. దడదడమంటున్నది గుండె; పిరికిగుండె!

పిల్లవాడు లేచిఉంటాడు. మందు కొస్తా పడుతుంది—రమణయ్య భార్య! అమాయకురాలు! వెంటనే పోయి, ఆ మందు పట్టవద్దని వారిస్తే? ఎట్లా?

పిల్లవాడు లేచినట్టయింది. పంతులు లేచి నిలబడ్డాడు, ఒకసారి గుమ్మమెక్కాడు. మళ్ళీ దిగిపోయినాడు.

పంతులు కెక్కడో ఒక కేక వినపడ్డది. ఉలిక్కిపడ్డాడు.

గదిలోంచి మరో కేక వినపడ్డది.

రమణయ్య భార్య!

నరసు లేచినట్టయింది. వారి ఏడుపు వినపడుతున్నది. రమణయ్య ఏమయినాడో!

పంతులు ఒక్క పెట్టున—నిలుచున్న పాటున పరుగెత్తాడు.

"నరసు! నరసు! నరసు కింక దిగులు లేదు, వాడు బతికిపోతాడు!" అన్నమాటలు మట్టుకు పంతులు చెవిలో ప్రతిధ్వనించినై.

పంతులు ఎక్కడికి పరుగెత్తుతున్నదీ, ఆ చీకట్లో, వర్షంలో ఎటుపోతున్నదీ, అతనికే తెలీదు.